

Tanóra / modul címe:

ÉREMMŰVESSÉG, AZ ÉREM MŰFAJI JELLEMZŐI, TERVEZÉS ÉS KIVITELEZÉS

A tanóra célja:

Tehetséggondozás, technikai jártasság fejlesztése, önálló munkára nevelés, anyagismeret fejlesztése (gipszöntés folyamata és gipszjavítás), műtípusok sajátosságainak megértése, műfaji jellemzők felismerése.

Cél, hogy az alkotófolyamat teljes vertikumát végigéld a tervezéstől a műtárgy megvalósulásáig.

A feladat végig egyéni alkotómunkát igényel.

1. Feladat

Rajzolj, tervezz éremre jellemző kerek, körszerű alkotást, és jelöld az érem magasság-mélység viszonyait tónusskálákkal! Akkor jársz el helyesen, ha legalább 4-5 rétegű, azaz tónusértékű felületet hozol létre. A felület részletgazdagságában a ceruza finom részletező tulajdonsága ne legyen hangsúlyos. Ne felejtse el, a tervezés itt a faragást kell, hogy segítse, és nem a gazdag grafikai megjelenítés a cél!

2. Feladat

a. Érem alapforma vagy „gipszpogácsa” előkészítése: készíts 10-12 cm átmérőjű, 2-3 cm magasságú körszalagot papírból, és ezt tedd üveglapra!

Önts ki nem túl híg gipsztejjel, és várj, amíg a gipsz megköt! Ne felejtse el, mindig a vízhez adagoljuk a gipszet és nem fordítva! Kb. egy tejföls pohár mennyiségű anyag elegendő. Ha elég sűrű a gipsztej, a körszalagokat nem kell az üveghez ragasztani, a híg anyag nem folyik ki. Kb. 15-25 perc alatt a gipsz megköt.

b. Rajzold át tervedet a „gipszpogácsára”, majd a rajz körvonalait hegyes szerszámmal karcold be az alapba!

A „gipszpogácsa” hátulján gyakorolhatod a karcolást, faragást. Célszerű tényleges feladatot választanod ehhez a művelethez, pl. karcold be a neved, esetleg egy régebbi rajzi ötleted. (Megjegyzés: a karcolt gipszformáról festékkel vékony lapra készíthetsz grafikai nyomatot is, vagy agyagba is préselheted. Ilyenkor a nyomtatott kép „megfordul”.)

3. Feladat

a. Faragás: első a háttér és az alakzatok elkülönítése mélyítéssel, majd a felületek további finomabb faragása, differenciálása. Újabb karcolás, újabb mélyítés, és így tovább, amíg a kívánt reliefhatást eléred.

A feladat látszatra nem bonyolult, de vigyázz, itt nincs javítási lehetőséged, ha túl mélyre faragsz! Ha elrontasz egy részletet, kevés gipsztej beöntésével javíthatod azt, de itt újból kell kezdened a faragást.

b. A faragáshoz célszerű kissé benedvesítened a gipszformát, mert így könnyebb azt faragni.

4. Feladat

Ha elkészült az érmed, lehet azt sokszorosítani is, melynek a módszerei a következők.

Óvatosan préseld puha plasztilinba az érmedet, így annak megkapod a negatívját!

Ezt kiöntheted gipsszel az ismert módon, és ha megkötött, máris elkészült az érmed másolata.

Bonyolultabb eljárás, ha érmedről negatív présformát készítesz. Ehhez Shell-lakkot használj! 2-3 rétegben le kell kenni a pozitív éremformát, majd a lakk száradása után oldott sűrű szappanos vízzel kend be legalább kétszer a lakkozott felületet, és hagyd megszáradni a szappant! Ez lesz a pozitív és a negatív forma között a választó anyag.

Ismét körbevevesszük érmünket papírszalaggal, és ebbe öntjük gipszből a negatívot.

Kötés és száradás után szétszedhető a két forma. Ha a pozitív és negatív gipszformád nehezen akar elválni egymástól, apró, sűrű kalapácsütésekkel, kocogtatással sikerülni fog.

Az így kapott negatív gipszformáddal agyagba számtalan másolatot készíthetsz.

5. Feladat

a. Patinázás, álpatinázás: először egy sötét alapfestéket vigyél fel gipsz érmed felületére, majd száradás után henger, esetleg szivacs használatával arany- vagy bronzsínű festékekkel érhetsz el fémes hatást! Vigyázz, a mélyedésekbe ne kerüljön arany vagy bronzfesték!

Legjobb eredményt nyomdafestékekkel lehet elérni, amely nemcsak színezi, hanem tartóssá is teszi az érmed felületét.

b. A sokszorosító negatív présformáddal agyagból számtalan másolatot készíthetsz, így akár mázazni, vagy temperával, vízfestékekkel egyedileg színezni is tudod munkádat.

c. Üveg-rogyasztás: ha égetőkemencék is van, a lemásolt gipsznegatívokba üveget is olvaszthatunk. Ennek hőfoka kb. 640 C-fok. Ehhez mindenképpen kérj segítséget szaktanárodtól!

